

Diakoniatyö seurakunnissa koronavirus-epidemian aikana

Kysymyksiä ja vastauksia:

Ihmisten kohtaaminen vastaanotoilla, kodeissa ja laitoksissa

1. Miten diakoniatyössä voidaan kohdata apua tarvitsevia asiakkaita?

Diakonian vastaanotoilla kohtaamiset suositellaan toteutettaviksi etäyhteyksin virtuaalisesti, puhelimitse tai sähköpostilla. Tavoitettavuutta puhelimitse on hyvä lisätä mahdollisuuksien mukaan muuttuneessa tilanteessa.

Mikäli auttaminen edellyttää yhteydenottoa esim. sosiaalitoimeen, seurakunnissa voidaan käyttää sähköpostilla työntekijälle lähetettyä valtakirjaa tai sähköpostiviestiä. Työntekijä voi ottaa sähköpostiviestistä kuva-kaappauksen, jonka voi lähettää sosiaalihuollon työntekijälle tallennettavaksi asiakastietojärjestelmään. Valtuutuksessa tulee käydä selkeästi ilmi mihin tarkoitukseen valtuutus on annettu (esim. ”Toimeentulotuen hakemisen lisäselvitystä tai sosiaalihuollon palvelujen järjestämistä varten”), valtuutuksen määräaika sekä valtuutetun työntekijän nimi ja yhteystiedot. Kelaan asiakas voi antaa valtuutuksen asiointipalvelun kautta viestillä, josta ilmenee kenet/minkä tahon hän valtuuttaa ja mitä valtuuttaa tai asiakas voi täyttää Kela.fi-sivuilta valtakirjalomakkeen VAL3 ja toimittaa sen Kelaan asiointipalvelun kautta sähköisenä liitteenä. Kerta-asiointia varten asiakas voi ilmoittaa Kelalle tai sosiaalitoimelle suullisen valtuutuksen diakoniatyöntekijälle puhelimesta.

Kirkon keskusteluavussa voi tehdä kohtaavaa seurakuntatyötä liikkumis- ja kokoontumisrajoituksista huolimatta. Puhelin on auki päivittäin klo 18–24, chatti ma-pe klo 12–20. Kirkon työntekijät pääsevät mukaan päivystämään ottamalla yhteyttä lähimpään keskusteluavun toiminnanjohtajaan ja sopimaan päivystystyöstä esimiehensä kanssa.

2. Saako ruoka-apua antaa ja miten sitä voidaan toteuttaa?

Ruoka-apua voi toteuttaa myös epidemia-aikana. Ruokajakelu ei ole kiellettävä julkinen tilaisuus (AVI). Toimintatavoissa tulee huomioida ajantasaiset poikkeusajan ohjeet, noudattaa hallituksen ohjeita ja kiinnittää erityistä huomiota hygieniaan. Ruoka-avun järjestämisestä löytyy ohjeita ja vinkkejä <http://ruoka-apu.fi/korona/>

3. Voiko epidemian aikana tehdä kotikäyntejä?

Kotikäyntejä tulee tehdä vain saattohoidossa olevien henkilöiden luokse valtioneuvoston yleislinjausta seuraten. Mikäli kotona oleva henkilö toivoo ehtoollista, on noudatettava sairaalaehtoollisen jakotapaa.

4. Miten tukea erilaisissa laitoksissa olevia?

Valtioneuvosto on linjauksissaan kieltänyt ulkopuolisten vierailut hoitolaitoksissa, terveydenhuollon yksiköissä ja sairaaloissa pois lukien tapauskohtaisesti arvioiden kriittisesti sairaiden ja lasten oireettomat läheiset, saattohoidossa olevien läheiset sekä puoliso tai tukihenkilö synnytyssosastolla.

Yhteistyössä laitosten henkilökunnan kanssa voidaan tukea yhteyttä toimimalla mm. linkkeinä laitoksissa asuvien ja heidän läheistensä välillä sekä tuottaa ja/tai välittää esim. videohartauksia tai vastaavia laitoksiin. Tärkeää on neuvotella laitosten johdon kanssa tarpeista, mahdollisuuksista ja toimintatavoista.

5. Miten vapaaehtoiset voivat toimia epidemian aikana?

Vapaaehtoistoimintaan voi osallistua vain täysin terveenä. Kaikki kasvokkaiset ystävä- ja lähimmäistoiminnan tapaamiset on keskeytettävä toistaiseksi, yhteyttä voi pitää puhelimella ja muilla mahdollisilla laitteilla. Viranomaisten ohjeistuksen mukaisesti kaikkea ei-välttämätöntä toimintaa on rajoitettava.

Ryhmätoiminta

6. Onko kaikki ryhmätoiminta nyt lopettava epidemian ajaksi?

Ryhmätoimintaa voidaan jatkaa etäyhteyksien kautta. Uusi tilanne rohkaisee kokeilemaan myös diakonia-työn ryhmissä ja erilaisissa tapaamisissa uusia yhteyden mahdollistamisen tapoja.

7. Miten ryhmätoimintaa voidaan käytännössä järjestää ja mistä voi saada apua?

Keskusteluja ryhmämuodossa voidaan käydä mm. Teams-sovelluksen kautta lähettämällä Teams-kokouskutsu tai sähköpostilla kokouslinkki osallistujille. Myös muita sovelluksia on käytettävissä. Digi-tekniikan osalta on haettavissa tukea muilta työaloilta ja yhteistyökumppaneilta, esimerkiksi kasvatuksen työaloilla on paljon osaamista ja työkaluja. Myös kirkon intranetistä (sakasti) löytyy ohjeistusta IT-ohjeet osiosta sekä Korona-sivuilta.

8. Miten toimia, kun kaikilla ei ole älylaitteita tai riittävää osaamista niiden käytössä?

Tukea tarvitsevilla on myös erilaisia laitteisiin ja niiden käyttöön liittyviä rajoitteita. Digitaalisuus ei ole yhteiskunnassamme kaikkien yhdenvertainen mahdollisuus. Puhelin ja posti perinteisempinä tapoina tavoittavat suurimman osan Suomessa asuvista. Ryhmätoiminnan osalta tämä aika asettaa osalle meistä isommat esteet osallistumiselle, mutta ei jätä välttämättä kokonaan kaikkien yhteyksien ulkopuolelle. Omalla älypuhelimella on helppo järjestää myös ryhmäpuheluita.

Johtaminen ja roolit

9. Miten ja kenen johtamana kirkko toimii poikkeusoloissa?

Lait ja asetukset toimivat viranomaisia ohjaavana pohjana myös poikkeusoloissa ja erilaisissa häiriötilanteissa. Valtioneuvosto ja toimivaltaiset viranomaiset saattavat päätökset ja suositukset voimaan valmiuslain, tartuntatautilain ja muun lainsäädännön mukaisesti.

Valtioneuvoston ja toimivaltaisten viranomaisten antamien ohjeiden ja rajoitteiden lisäksi kirkkohallitus kehottaa hiippakuntia ja seurakuntia harkitsemaan ja toteuttamaan erilaisia toimenpiteitä omassa toiminnassaan työalueittain. Hiippakunnat toimivat omassa roolissaan myös viestien kokoajina ja välittäjinä. Piispat antavat ohjeita mm. jumalanpalveluselämän ja kirkollisen toimitusten toteuttamiseen.

Kirkkolain mukaan seurakunta tai seurakuntayhtymä hoitaa itse asioitaan ja omaisuuttaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen sekä kirkon taloudesta erikseen annettujen säädösten mukaan. Seurakunnilla on laaja toiminnallinen ja taloudellinen itsenäisyys. Käytännön työjohto tapahtuu seurakunnassa johtosuhteiden ja vastuiden määrittelyn mukaisesti. Työnantaja tekee päätökset mahdollista töiden erityisjärjestelyistä.

Paikallinen yhteistyö

10. Miten toimia yhteistyössä paikallisesti alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi?

Kunnilla on velvollisuus huolehtia kuntalaistensa lakisääteisten palveluiden turvaamisesta niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Kunnilla on myös valmiuslain mukainen velvollisuus etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Myös seurakuntien tulee hoitaa tehtävänsä kaikissa olosuhteissa.

Yhteistyö ja resurssien yhdistäminen on kaikkien yhteinen etu. Poikkeusoloissa toimiminen on yleensä sitä helpompaa mitä selkeämmät ja tiiviimmät suhteet on luotu normaalioloissa. Seurakunnan toimintojen sisältöjä on tärkeää muuttaa vastamaan paikallisia tarpeita huomioiden muut toimijat ja kokonaisuus. Tämä edellyttää riittävää vuorovaikutusta ja tiivistä yhteyttä muihin toimijoihin. Paikallinen valmiussuunnittelutyö tukee yhteistyötä.

Kaikissa toiminnoissa poikkeusolojen aikana tulee kiinnittää erityistä huomiota sekä sisäiseen että ulkoiseen viestintään.

Työturvallisuus

11. Mitä voi tehdä, kun on työntekijänä ahdistunut tilanteesta?

Kriisi herättää epätietoisuutta ja ahdistusta. On tärkeää seurata vain luotettavia tiedonlähteitä kuten THL:n verkkosivut, valtioneuvoston tiedotteet, Yleisradion uutisointi sekä kirkon omat tiedotteet.

Pelkoja voi hälventää puhumalla ammattihenkilöiden (esim. työterveyshuolto) sekä läheisten kanssa. Lisäksi on tärkeää huolehtia säännöllisesti etäisyyden ottamisesta uutisointiin ja pitää huolta perusarjesta mahdollisuuksien mukaan. Säännöllinen ulkoilu ja riittävä uni ovat tärkeitä myös poikkeusoloissa. Työyhteisön tuki ja yhteys korostuu nyt erityisesti. Myös työnohjaus on mahdollisuus, jota voidaan käyttää etäohjauksena myös poikkeusoloissa.

12. Miten voin edistää omaa ja läheisten turvallisuutta?

THL:n ohjeistuksen mukaisesti:

- Pese käsiä vedellä ja saippualla ainakin 20 sekunnin ajan. Kädet kannattaa pestä erityisesti, kun tulet ulkoa sisään, aina wc-käynnin jälkeen tai kun olet niistänyt, yskinyt tai aivastanut.
- Jos vettä ja saippuaa ei ole saatavilla, käytä alkoholipitoista käsihuuhdetta.
- Vaihda kotona käsipyyhkeitä usein ja käytä kodin ulkopuolella kertakäyttöpyyhkeitä.
- Älä koskettele silmiä, nenää tai suuta.
- Jos sinulla on lieviäkin hengitystieinfektion oireita, pysy kotona.
- Älä kättele.
- Suojaa suusi ja nenäsi kertakäyttönenäliinalla, kun yskit tai aivastat. Laita käytetty nenäliina välittömästi roskiin.
- Jos sinulla ei ole nenäliinaa, yski tai aivasta puserosi hihan yläosaan, älä käsiisi.
- Ulkona liikkeessasi pidä vähintään kahden metrin etäisyys muihin ja vältä tarpeetonta oleilua julkisilla paikoilla.
- Älä osallistu ryhmäharrastuksiin, tapahtumiin tai yli 10 hengen tilaisuuksiin.
- Tee etätöitä mahdollisuuksien mukaan.
- Älä vieraile sairaaloissa, hoitolaitoksissa, palvelukodeissa tai iäkkäiden kotona.